

KOKKUVÕTE UURINGUST „HUVIHARIDUSE JA HUVITEGEVUSE PAKKIJAD NING NOORSOOTÖÖTAJAD KOHALIKES OMAVALITSUSTES“

Sissejuhatus

Huvitegevuse ja huvihariduse teenuste mitmekesisuse ja kättesaadavuse tagamine on oluline viis sotsiaalse elukeskkonna kvaliteetsemaks muutmiseks ning piirkondliku sotsiaalmajandusliku jätkusuutlikkuse kindlustamiseks. Huviharidusel ja huvitegevusel on Eesti sotsiaalses ja kultuurilises kontekstis tähtis osa laste ja noorte sotsialiseerumisprotsessis.

Huvitegevuse ja huvihariduse kaardistamiseks viis 2016. aastal Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskus läbi uuringu „Huvihariduse ja huvitegevuse pakkujad ning noorsootöötajad kohalikes omavalitsustes“. Uuringu tellis Haridus- ja Teadusministeerium. Uurimuse peamiseks ülesandeks oli selgitada välja huvihariduses ja huvitegevuses osalemise võimalused ning nende mitmekesisus ja kättesaadavus kohalikes omavalitsustes, kaardistada noorte osalus huvihariduses ja huvitegevuses ning koostada ülevaade noorsootöötajatest.

Metoodika

Uuringu läbiviimiseks vajalike andmete kogumiseks teostati väljavõtted erinevatest teemakohastest registritest ning viidi läbi kaks veebiküsitlust. Huviharidust pakutakse ainult huvikoolides ja need andmed on olemas Eesti Hariduse Infosüsteemis (EHIS) ning seetõttu ei olnud vaja veebiküsitluse kaudu neid eraldi koguda. Huvitegevuse ja noorsootöötajate olukorra analüüsiks koguti andmeid nii registritest kui ka koostatud veebiküsitluste kaudu järgnevalt:

- 1) *Huvitegevuse küsitlus* - huvitegevuse teenuste võimaluste kaardistamise veebiküsimustik saadeti vastamiseks kõigile Eesti kohalikele omavalitsustele (213 KOVi). Huvitegevuse küsimustik jagunes kahte ossa: 1.) üldinfo KOVi kohta; 2.) KOVis huvitegevust pakkuvate asutuste kaardistamine.
- 2) *Noorsootöötajate küsitlus* - noorsootöötajate kaardistamiseks kasutati samuti veebiküsimustikke. Veebi teel edastati 2941 asutusele täitmiseks küsitlus oma kollektiivi noorsootöötajate kohta. Asutuste noorsootöötajaid puudutavas küsitluses küsiti andmeid KOVi territooriumi, asutuse liigi, asutuse juriidilise isiku ning põhilise töökeele kohta. Seejärel paluti asutusel ära näidata enda juures töötavate noorsootöötajate arv ja järgnevad andmed iga noorsootöötaja kohta eraldi: noorsootöötajate vanus, haridustase, emakeel, põhiline töökeel, tegevusvaldkond (kuni 2 erinevat), huvialavaldkond, töökoormus, põhipalga suurus ning põhipuhkuse kestus.
- 3) *Registri- ning varasemalt kogutud andmete analüüs* - olemasolevad andmed saadi viiest andmebaasist peamiselt päringute teel vastavalt kokkulepetele andmebaasi haldajatega. Kasutatud andmebaasid ja –registrid olid järgmised: Rahvakultuuri valdkondlik andmekogu, Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA register, spordiregister, Eesti Teadusagentuuri (ETAG) poolt 2015. aastal üldhariduskoolidest kogutud huvitegevuse andmed, Eesti Hariduse Infosüsteem ning Eesti ärireister.

Küsitluses saadud tulemused ning registriandmed analüüsiti. Tulemused toodi välja omavalitsuste kaupa, maakonniti ning üldistati ka Eestile. Eraldi vaadeldi tulemusi huvihariduse ja –tegevuse ning noorsootöötajate lõikes.

Huvihariduse ja huvitegevuse ülevaade

1. Huvihariduses ja huvitegevuses osalejad

Huvihariduses ja –tegevuses osalevate noorte arvu analüüsi uuringus EHISE, ETAGi, laulu- ja tantsupeo registri ning spordiregistri andmete kaudu ning võrreldi kohalike omavalitsuste poolt küsitluses välja toodud arvudega.

Statistikaameti andmetel oli 2016. aasta alguses Eestis noori vanuses 7-26 kokku 283 207. Kohalike omavalituste küsitluse andmete põhjal on huvitegevusse ja –haridusse hinnanguliselt kaasatud 40% kõikidest eesti noortest vanuses 7-26. aastat ehk ligikaudu 106 658 noort. Hinnangu leidmisel võeti arvesse valimiviga 95%-lisel usaldusnivool, milleks oli 6,8% ehk noorte arv võib varieeruda 99 405 ja 113 911 noore vahel.

EHISE andmetel oli 2015/2016 õppeaastal (23. november 2015. a seisuga) huviharidusse kaasatud 66 803 õpilast, kellest ligikaudu 76% õppis huvikoolides, mis asusid nende elukohajärgse KOVi territooriumil ning 20% õppisid muudes omavalitsustes asuvates huvikoolides. Huvitegevuses osales EHISE andmetel 71 679 noort. ETAGi kaardistusest ilmnas, et huvitegevusse oli kaasatud 76 866 last.

Laulu- ja tantsupeo registrisse on kantud 50 196 kollektiivliiget vanuses 7-26 andmed, indiviide on registris samas vanuserühmas 37 722 ehk laulu- ja tantsupeoregistris on esindatud 13% Eesti noortest. Vanuserühmast 7-19aastased on aga registris esindatud 21% kõigist Eesti antud vanuserühma noortest.

Spordiregistri andmete põhjal on noorte huvitegevuses osalemist kõige keerulisem hinnata, kuna andmebaasi harrastajate vanuseline jaotus paigutab osad noored täiskasvanute alla (registris kasutatavad vanusegrupid on 19aastased ja nooremad ning 20aastased ja vanemad). Spordiregistri põhjal on võimalik anda hinnanguline arv 19aastaste ja nooremate spordis osalemise kohta ning võttes arvesse spordikoolide ja –klubide osalejate jaotumist kahe vanusegrupi vahel on indikaatiivselt 19aastaseid ja nooremaid spordikoolides ja -klubides 119 342.

Harrastajate arvude kohapealt on erinevate andmekogude puhul keeruline kokku võtta huvitegevuses osalevate noorte arvu, kuna kogude vahelisi kattuvusi on raske kindlaks teha seoses sellega, et osad kogud sisaldavad isikustatud andmeid ja osad mitte.

Nii registriandmete kui küsitlustulemuste põhjal tegelevad noored kõige enam spordi ja muusikaga ning kõige vähem matemaatika ja mõttemängudega ning tehnikaga. Vaadeldes huvihariduses ja huvitegevuses kaasatud noorte arvu seoseid kohaliku omavalitsuse võimekuse indeksiga, võib välja tuua kahe peamise huvialavaldkonnaga seotud tendentsid:

- Kõrgema KOV indeksi väärtusega piirkondades on mõnel määral suurem osakaal muusikat harrastavaid noori kõigist noortest.
- Parema võimekusega omavalitsustes osaleb suurem osakaal noortest spordi tegevustes ning omavalitsustes, kus on eelarves suuremad kulutused vaba aja tegevustele, on tõenäoliselt ka veidi kõrgem osakaal noori, kes osalevad spordi tegevustes.

2. Huvihariduse ja huvitegevuse asutused

Omavalitsused töid küsitluses välja, et kokku on nende territooriumil noortele suunatud huviharidust ja –tegevust pakkuvaid asutusi 2573. Kuna küsitlusele ei vastanud kõik Eesti kohalikud omavalitsused, siis lähtuvalt Eesti noorte arvust on asutusi, mis pakuvad huviharidust ja huvitegevust noortele kokku

hinnanguliselt 3458. Käesoleva valimi viiga 95%-lisel usaldusnivool oli 1,7%. Sellest võib eeldada, et asutuste arv Eestis, mis pakub noortele huvitegevust võib varieeruda vahemikus 3516 kuni 3399

Andmekogudest on ETAGi kogutud andmete, rahvakultuuri valdkondliku andmekogu, spordiregistri ja EHISE andmetel Eestis kokku umbes 3500 erinevat huviharidust ja/või –tegevust pakkuvat asutust või organisatsiooni. Liigiti on registriandmete põhjal Eestis enim spordiklubisid, kuid see võib olla tingitud spordiregistri puudusest, kus ei saa eristada noortele ning täiskasvanutele tegevusi pakkuvaid asutusi. Kokku on spordiklubisid Eestis 1749, spordikoole 328 ning 20 spordiühendust või spordialaliitu. Küsitlusandmete põhjal on noortele huvitegevust pakkuvaid spordiklubisid hinnanguliselt Eestis 1051. Asutuste arvu poolest on huvihariduse ja –tegevuse pakkujatena KOVides rohkem levinud ka huvikoolid, sealhulgas on arvestatud ka spordikoole. Kokku pakub Eestis huviharidust 711 asutust.

Registriandmete põhjal on hinnanguliselt kõikides Eesti koolides olemas mingisugused huvitegevuse võimalused noortele. Rahvakultuuri valdkondliku andmekogu põhjal on 413 üldhariduskoolis või kutseõppeasutuses olemas huviringid, ETAGi andmekorjega koguti 398 kooli kohta andmed ning viie kooli puhul toodi välja, et koolis puuduvad huviringid. Küsitluste tulemuste hinnanguliste arvutuste põhjal võiks järeldada, et Eestis on 470 üldhariduskooli, mis pakuvad huvitegevuse võimalusi noortele. Samadest arvutustest võib ka tuletada, et 571 rahvamajas/seltsimajas ja 924 kodaniku-, noorteühenduses on noortel võimalus osaleda huvihariduses või huvitegevuses.

Huivaldkondade järgi toodi küsitluses välja, et kõige enam on asutusi spordi valdkonnas (18% vastatud asutustest), mis on loogiline ka suure spordis osalejate arvu tõttu. Samuti on palju asutusi muusika ja kunsti valdkonnas (mõlemal juhul 15% vastatud asutustest) ning tantsu valdkonnas (12% vastatud asutustest). Valdkondlike asutuste arvu ja kohaliku omavalitsuse võimekuse indeksi seoste uurimisel ilmsid järgnevat tendentsid:

- Kõrgema võimekuse indeksiga omavalitsustes on märgata vähem muusika-, tantsu- ja kunstitegevusi pakkuvaid asutusi.
- Parema finantsvõimekusega kohalikes omavalitsustes on pigem rohkem huvihariduse ja huvitegevuse asutusi 100 noore kohta.
- Kõrgema finantsvõimekusega omavalitsusüksuses võib tõenäoliselt olla ka veidi rohkem sporditegevusi pakkuvaid asutusi
- Majanduslikult võimekamates KOVides on veidi rohkem spordiasutusi kui majandusliku võimekuse poolest nõrgemates omavalitsustes.
- Väiksema võimekusega omavalitsustes on tõenäoliselt veidi rohkem tehnika ja täppisteaduste valdkonnas huviharidust või huvitegevust pakkuvaid asutusi 100 noore kohta ning tugevama mandaadiga ning suurema KOV haldus- ja täitevstruktuuride absoluutse võimekusega omavalitsustes esineb vähem asutusi, mis pakuvad huviharidust või huvitegevust looduse ja täppisteaduse valdkondades.

Küsitluses ilmsid, et noorte arv, kes on seotud huvitegevuse ja -haridusega on suurim üldhariduskoolide puhul ehk 33,7% küsitluses välja toodud noortest tegeleb huvitegevusega üldhariduskoolis. 25% on tegeleb huvitegevusega noortekeskuses, 15% tegeleb huviharidusega või huvitegevusega huvikoolis ja 11% noortest tegeleb huvitegevusega muus kultuuri- ja sotsiaalasutuses. Alla 10% vastatud noortest tegeleb huvihariduse või huvitegevusega mingisuguses ühingus (6%), kultuurimajas (2,4%) või spordiklubis (6,9%).

3. Huvihariduse ja huvitegevuse asutuste omandivorm

Keskmiselt on KOVides registri- ja olemasolevate andmete põhjal 100 noore kohta enim mittetulundusühinguid (1,2 asutust 100 noore kohta), mis tuleneb eelkõige spordiasutuste ning huvikoolide arvelt, kuna need kaks asutuse liiki on enamjaolt just mittetulundusühingud (umbes 99% spordiklubidest ning 68% huvikoolidest on mittetulundusühingud). KOVi hallatavaid huviharidust ja –tegevust pakkuvaid asutusi on registriandmete põhjal 100 noore kohta keskmiselt KOVis umbes poole vähem: 0,7 asutust. Spordiklubidest ei ole mitte ükski KOVi hallatav, huvikoolidest on umbes 19% ning rahvakultuuri valdkonnas on umbes 75% asutustest kohaliku omavalitsuse poolt hallatavad. Rahvakultuuri valdkondliku andmekogu puhul kindlasti mängivad rolli kultuurimaja/seltsimaja ning üldhariduskoolide domineerimine valdkonna asutuste seas.

Äriühingud moodustavad registriandmete põhjal umbes 4% kõigist asutustest ning suuremas osas on need asutuse liikidest huvikoolid, 13% kõikidest huvikoolidest tegutsevad äriühingutena. Üle-eestiliselt on kõiki asutuste omandivormide järgi keskmiselt umbes 1,9 asutust 100 noore kohta KOVis. Hinnates huvihariduse ja huvitegevuse asutuste omandivormi ja kohalike omavalitsuste võimekuse indekseid omavahelisi seoseid, ilmneseid järgmised tendentsid:

- Mida suurem on rahvastiku taastootmispotentsiaal, seda vähem on KOVi hallatavaid asutusi omavalitsuses 100 noore kohta.
- Suurema rahvaarvuga linnade või valdade puhul on mingil määral vähem omavalitsuse poolt hallatavaid asutusi 100 noore kohta.
- Paremas majanduslikus seisus ning positiivsemate elanikkonna heaolu näitajatega omavalitsustes on tõenäoliselt rohkem mittetulundusühinguid 100 noore kohta.
- KOVi paremad rahalised võimalused või suurem teenuste osutamise võimekus ei mõjuta omandivormide lõikes asutuste arvu 100 noore kohta.
- Majanduslikult paremas seisus omavalitsuse puhul pakuvad huvihariduse ja huvitegevuse teenuseid pigem KOVi vastutusalast väljapoole jäävad asutused.

Küsitlusandmetest ilmnes, et 59% huvitegevuse asutustest on vastupidiselt kohaliku omavalitsuse hallatavad asutused ning 38% asutusest on mittetulundusühingud. Samas võib eeldada, et 2056 omavalitsuses olevat huvitegevusega seotud asutust ei ole omavalitsuse hallatavad, vaid pigem sisestas omavalitsus peamiselt ainult omavalitsusega otseselt seotud asutused, mis tingis ka suure omavalitsuse hallatavate asutuste osakaalu (omavalitsused vastasid vaid 301 asutuse kohta)

Noorsootöötajate ülevaade

EHISes on märgitud huvikoolide töötajatena 4775 indiviidi. Kõikides huvikoolides on personali hulgas kokku 5264 töötajat. Seega on osad huvikooli töötajad osalise koormusega mitmes huvikoolis korraga. Rahvakultuuri valdkondlikus andmekogus on 2016. aasta juulikuus tehtud väljavõtte järgi andmeid 2279 juhendamise tegeleva isiku kohta. Kõik need 2279 isikut tegelevad viimati sisestatud andmete põhjal aktiivselt mõne huvitegevusega tegeleva rühma juhendamise. Spordiregistris on esitatud isikulised andmed 4285 treeneri kohta.

Noorsootöötajate küsitlusele vastas 484 asutust üle Eesti, milleks olid peamiselt üldhariduskoolid, noortekeskused või noortetoad ja huvikoolid. Asutused olid enamasti kohaliku omavalitsuse hallatavad (69% vastanud asutustest) või mittetulundusühingud (21% vastanud asutustest). Peamiselt oli asutuste töökeeleks eesti keel. Küsitlusele vastanud asutused tõid välja, et nende juures töötab kokku 2482 noorsootöötajat. Hinnanguliselt on noorsootöötajate küsimustike andmete põhjal Eestis 2770 noorsootöötajat (valimi viga 1,9% ehk arv kõigub 2717 ja 2822 töötaja vahel). Kohaliku omavalitsuse poolt

täidetud küsimustiku andmete põhjal on hinnanguliselt Eestis 5049 noorsootöötajat (valimi viga 1,4% ehk arv kõigub 4978 ja 5120 töötaja vahel). Leitud noorsootöötajate arvud on väga erinevad ning kahe küsitluse põhjal ei ole võimalik välja tuua täpset noorsootöötajate arvu Eestis.

Vastatud asutustes tegutsevad noorsootöötajad kõige enam huvitegevuse valdkonnas. Huviala valdkonna järgi töid vastanud asutused välja, et kõige enam on töötajad spordi valdkonnas. Üle 200 töötaja on üle-eestiliselt kaasatud ka muusika ja kunsti ning meedia ja disaini valdkonda. Alla 100 töötaja on ühiskonna ja ajaloo, loodusteaduste ning matemaatika ja mõttemängude valdkonnas. Hinnanguliselt on üle-eestiliselt noorsootöötajaid enim spordi ja muusika valdkonnas (vastavalt 1361 ja 1039 töötajat) ning kõige vähem matemaatika ja mõttemängude ning loodusteaduste valdkonnas (vastavalt 621 ja 784 töötajat).

Asutused kirjeldasid küsimustikus töötajaid soo, vanuse, hariduse, emakeel, töökeele, peamise tegevuse, koormuse, põhipalga ja põhipuhkuse lõikes. Enamik ankeetides välja toodud töötajatest olid naised (79% naised, 21% mehed) ning vanuse järgi olid töötajad jagunenud suhteliselt võrdselt kolme erinevasse vanusegruppi, alates 27–36 aastat kuni 47–56 aastat. Vähem oli töötajaid kõige nooremas vanusegrupis ja üle 57aastaseid. Seega näitab huvihariduse ja huvitegevuse pakkujate kaardistus, et vaadeldud asutustes on keskmine vanus pigem kõrge. Peaaegu kolmveerandil töötajatest on kõrgharidus (rakenduslik kõrgharidus, bakalaureusekraad või magistrikraad). Kõige enam on töötajatel omandatud keskmine kõrghariduse kraad ehk bakalaureusekraad ning enamiku töötajate ema- ja töökeel on eesti keel.

Vastatud asutustes on peaaegu pooled (ehk 48%) töötajatest huvitegevuse juhendajad ning veerand on noortekeskuse töötajad (22%). 38% küsitlusele vastanud asutuste töötajatest töötavad väga madala koormusega ehk 1–5 tundi nädalas, viiendik töötajatest on tööl täiskohaga. Noorsootöötajate põhipalk varieerub palju, kuid üle 1000 € teenivad väga vähesed töötajad ehk 4% vastatud töötajatest. 56% töötajate põhipuhkus on üle 35 päeva aastas.

Uuringust ilmnunud probleemkohad ja lahendused

Huvihariduse ja -tegevuse kohalikus omavalitsuses kaardistamise küsitlusele vastanud kohalikud omavalitsused hindasid, et kõige olulisem tegur, mis mõjutab nende omavalitsuses elavate noorte huvitegevuse kättesaadavust ja mitmekesisust on transpordivõimalused, mis oli väga oluline tegur peaaegu kõigis vastanud omavalitsustes. Vastanud omavalitsustest 87% on vallad ja 13% on linnad, millest võib eeldada, et transpordiga seotud probleemid huvihariduses ja huvitegevuses on pigem seotud valdadega ja maapiirkondadega, sest suuremates linnades on üldjuhul paremad ühistranspordiga liiklemise võimalused, mis ei tohiks takistada huvialaga tegelemist. Pigem oluliseks peeti ka teisi tegureid, milleks olid osalustasud ning õppe- ja isiklike vahendite olemasolu. Kõige ebaolulisem oli osaluskeel, mis mitmes omavalitsuses ei mõjuta vastajate hinnangul üldse noorte huvihariduse ja huvitegevuse kättesaadavust ja mitmekesisust.

Probleemidena toodi lisaks transpordile välja ka kvalifitseeritud juhendajate vähesuse, mille tõttu on mitmetes (pigem maapiirkondades) omavalitsustes vähe võimalusi erinevate huvialade pakkumiseks. Kohalikud omavalitsuste esindajad leidsid, et huvihariduse ja huvitegevuse vähene rahastus on tinginud ebavõrdse huvihariduse ja huvitegevuse kättesaadavuse. Lisaks märkisid kohalike omavalitsuste esindajad, et praegune huvihariduse ja huvitegevuse süsteem on ebaselge ja igal kohalikul omavalitsusel on omad lähenemised selle arendamiseks ja toetamiseks.

Lahendusena leiti, et riiklikult võiks huviharidust ja ka huvitegevust rohkem finantseerida ning riigi poolt võiks olla süsteemsem lähenemine huvihariduse ning huvitegevuse valdkonnale, sh ühtne

rahastamisskeem. Mitmed omavalitsused arvasid, et suuremad riiklikud toetused juhendajate tasustamisele parendaks olukorda omavalitsustes. Parema ülevaate saamiseks huvihariduse ja huvitegevuse olukorrast arvati, et selles osalemine võiks kajastuda mingis ühtses infosüsteemis, kuna osade valdkondade andmed esitatakse praegu erinevatele registritele ning mingisugusel kujul neid andmeid KOVides kogutakse. Kuigi kogu huvitegevuse kaardistamise süsteemi väljatöötamine oleks väga ressursikulukas, on võimalik saavutada praegu peetavate infosüsteemide parem koosõla andmekogumise põhimõtete ühtlustamise kaudu. Soovituslik oleks erinevate andmebaaside haldajate vaheline kokkulepe ühtsete andmekogumise meetodite osas, et saaks paremini edaspidi andmeid ühildada. Tuleviku kaardistuste osas oleks oluline silmas pidada ka andmete sisestajate/kaasajastajate motiveerimise meetodeid, mis annaks põhjust edastada võimalikult täpseid andmeid.

Huvihariduse ja –tegevuse paiknemine ja kättesaadavus

Valdkondlikult on kohalikes omavalitsustes kättesaadavamad kaunid kunstid (muusika, tants ja kunst) ning sport. Muusika, tantsu ja kunsti puhul on kättesaadavuse osas oluline aspekt üldhariduskoolides pakutavad ringid. Üldhariduskoolides pakutavad tegevused on piirkondlikult kõige enam kättesaadavad, kuna kogu Eesti peale on vaid kaks KOVi, kus ei tegutse ühtegi huviringi kooli juures, kuna nendes omavalitsustes puuduvad koolid vähese noorte arvu tõttu. Seega on just koolidel väga oluline roll huvitegevuse kättesaadavuse puhul. Seetõttu on oluline toetada koolides pakutavate huvitegevusteenuste mitmekesisust. Soovitav on parendada huvitegevuse mitmekesistamiseks eelkõige koolide võimekust pakkuda kvaliteetseid teenuseid.

Spordi valdkond on samuti kättesaadavuse osas heas seisus, kuna suurem osa KOVide elanikest omavad ligipääsu mõnele spordiklubile, kuid on raske hinnata kui paljud nendest spordiklubidest pakuvad tegevusi ka noortele. Noorte tervislikku heaolu silmas pidades on spordialadega tegelemise võimalused kodukoha KOVis tähtis aspekt. Kuigi spordiklubide olemasolu on märgiks, et piirkonnas on olemas füüsilised võimalused (plats, ala, võimla, saal vms) mingi spordialaga tegelemiseks, on soovituslik spordialase huvitegevuse võimaldamise toetamine selliselt, et noortel oleks võimalus enda kodule võimalikult lähedal kasutada mõne spordiasutuse huvitegevuse teenust. Siinkohal on võimalusena regionaalselt kättesaadavad spordiklubid, kuid teenuste arendamiseks on vajalik edasine kaardistus selle kohta, kui paljud spordiklubid võimaldavad tegevusi just noorte vanuserühmale.

Huviharidus on koondunud pigem suurema populatsiooniga omavalitsustesse ning väiksemates maapiirkondades ei pruugi olla kvalifitseeritud juhendajaid, et pakkuda huvihariduse teenust. Osade omavalitsuste esindajad leidsid, et huvihariduse vähene rahastus takistab teenuse pakkumist. Suur osa huviharidusest toetub KOVi eelarve välistele rahastusallikatele ning osalustasudele ja see võib mõjutada teenuste kättesaadavust piirkondades, kus on vähem noori ning väiksem finantsvõimekus. Soovituslik oleks siinkohal lähedalasuvate KOVide koostöö näiteks toimepiirkondade siseselt, transpordivõimaluste parandamise kaudu saaks näiteks suurendada piirkonnas elavatele noortele kättesaadavate teenuste mitmekesisust.